

DUMITRU LO ON I
(Cluj-Napoca)

DIN TERMINOLOGIA P STORITULUI (I)

B L ÍC , B L ÚIC , B L ÚIE, B LÚIC . Dintre „numele care se dau dup culoare, temperament, n ravuri, lipsuri, m rime etc.” vacilor, corespondentul Iancu Z bav din imon BV men ioneaz dou : „*priana, b l íca*” [sic!] (vezi CHEST. V 76/82 [fost 30]).

De i acestea sunt, evident, nume proprii (chiar dac au fost scrise cu liter mic), în MDA apare *b l íc* ca substantiv comun, cu pl. (inventat) *b l íci*, cu sensul denaturat ‘vac (mic) b l at ’ [sic!] i derivat din „*balt* [sic!] + *-ic* ”.

Balt e gre eal în loc de *bal* , femininul lui *bal* „nume de animal cu gâtul alb s. pestri , alb cu negru. «*Bal* = alb i negru, pistri »: POPOVICI, R. D. 164. «*Bál* (pl. *bál e*) = numele unei oi care e b l at , adic la care grumazul e alb, iar încolo neagr »: MARIAN” (DA).

Acela i lucru se constat la *B l úic* , nume de vac b l at (Bistri a MH: „La o vit b l at , ciobanii îi zic i *b l uic* ”), *B l úie*, nume de capr b l at (Boteni AG: „Caprelor se dau numiri de: ciut , ro ie, sult nic , muscuric , *b l uie* etc.”), i *B lúic* „numele unei vaci b -laie”, corect explicate în DA din *bal* , cu suf. *-uic* , respectiv *-uie* , i din *b l* , cu suf. *-uic* .

În MDA s-a redactat (gre it) *b l úic* (cu pl., inventat, *b l úici*) ‘b l íc [= vac (mic) b l at]’ [sic!], *b l úie* (cu pl., inventat, *b l úii*) ‘capr b l at ’ i *b lúic* ‘vac b laie’. *B l íc* i *b l úie* apar derivate tot de la *balt* (în loc de *bal*).

BERCÍE. Cu pl. *bercíi*, această form se g se te în MDA ca substantiv feminin cu sensul ‘oaie cu lâna neagr ’ i etimologia necunoscut .

Sursa este gre it indicat : CHEST. V 75/97 în loc de CHEST. V 75/47.

Bercie este un cuvânt creat de redactori din forma de pl. *bercii*, scris de corespondentul din Telechi-Recea (sat desființat în 17 febr. 1968 și unificat cu satul Recea) BV: „Oile după culoare se numesc alba [...] și negre Corbe sau *bercii*” (CHEST. V 75/30 [fost 47]).

Suspectăm că *bercii* este o greșeală de ortografie a corespondentului în loc de *berci*, care e pl. lui *berc*, cuvânt cunoscut. Corespondentul a scris greșit cu doi *i* și alte cuvinte (sau forme gramaticale) din răsăritul surselor: „de 3 anii” (*ibidem*, 73/30), „apoi boii și vacii” (*ibidem*, 77/30), „În stâna de burdusii [= burduși]” (*ibidem*, 121/30), „laptele acru se tâne [sic!] în buștii de lemn” (*ibidem*, 122/30) etc.

Aadar, *bercie* se va elimina din dicționarele viitoare.

BITÁT, **BI ÁTA**. *Bi ata* (scris: *bi ata*) este un nume de oaie „cu lâna până în pământ”, comunicat din Republica Căminăria CS (vezi CHEST. V 76/61 [fost 48]).

Bi át, nume de oaie „cu biul mai lung”, a fost notat de colegul Nicolae Mocanu în Herendeții TM (vezi ALRR – Banat, 2302/80).

Provine din adj. *bi át*, - ‘care are lâna lungă, aproape până în pământ, cu biul (și e) lungi și dese; bios, lăptos, mișos’, un derivat, cu suf. *-at*, de la *bíe* (pl. lui *bí* sau *bi*) ‘viul (mai lungi) de lână’ („*Bi ele* sunt mișele mai lungi”: Pamfile 1910, p. 6; „[*Miel*] *bi at* = cu lână abundent”: DA). Pentru variantele, sensurile, răsăritul și etimologia lui *bí*, vezi Teaha 2005, p. 320–327.

Substantivul propriu *Bi ata* (din Republica Căminăria) apare în MDA metamorfozat în substantiv comun, în forma (greșit) *bitát*, cu pl. (inventat în redacție) *bitáte*, cu sensul mutilat ‘oaie cu lâna până la pământ’ și etimologia necunoscută.

Mai precis decât adj. *bi át* lipsește nejustificat din acest dicționar.

BÚFUR. Adjectivul *búfur* „(despre blănițele de miel) gri de nuanță maro deschis”, existent într-un glosar din satele din jurul orașului Roșiori de Vede TR (vezi CV, III, 1951, nr. 1, p. 35), figurează în MDA definit 1. ‘gri’; 2. ‘maro deschis’ și cu etimologia necunoscută.

A mai fost atestat în M r e ti MH (NALR – *Oltenia*, vol. IV, h 756/941) i, ca nume dat oilor dup culoarea lânii, în T t r tii de Sus TR (*Búfur* „vân t , brum rie”), Merenii de Jos TR (*Búfure* „brum rii”), Mavrodin TR (*Búfure* „cenu ii”), Teleormanu TR (*Búfure* „cenu iu deschis” pl.), Fr te ti GR (*Búfur* „gri”) (ALRR – *Muntenia i Dobrogea*, vol. V, p . 130/2302/794, 798, 804, 806, 833).

E un derivat, cu suf. *-ur*, sau o forma ie analog dup *fúmur* ‘cenu iu’ (< lat. **fumulus*, rezultat din *fumidus*, prin înlocuirea lui *-dus* cu *-lus*: Sextil Pu cariu, în „Convorbiri literare”, XXXIX, 1905, nr. 4, p. 303) de la *búf* ‘cea ’, cuvânt notat în Aluni OT (ALRR – *Muntenia i Dobrogea*, vol. IV, h 525/760) i, în varianta *puf* ‘cea deas ’, în Olteni VL (NALR – *Oltenia*, vol. II, p . 45/1605/911).

În mod similar au fost explicate *brúmur*, - , *búhur*, *búzur* (*buzúr*), - /-e i *mélciur*, - .

Brúmur ‘brum rie’ a fost comunicat din Bo orod HD, între adjectivale referitoare la culoarea caprelor: „negre, albe, galbene, pistri-e, brumure (cu vân t i cu alb)...” (CHEST. V 76/12 [fost 14]).

Buzur e atestat cu sensurile ‘nume dat unei oi cu nasul negru sau cu pic ele negre pe bot, în form de mu te’ (CADE), ‘(despre oi) cu lâna i botul alb’ (Scoar a GJ: NALR – *Oltenia*, vol. IV, h 804/915), sens suspect, ‘(în varianta *buzúr*) oache ’ (Cion i GJ; Izvoru, sat înglobat în comuna imnicu de Sus DJ: *ibidem*, h 805/918, 933), ‘(în varianta *búzure*) pestri pe bot i pe picioare’ (Clopotiva HD: Conea 2010, p. 75, nota 1).

Substantivele proprii *Brumura* (nume de capr) (Densusianu 1915, p. 83) i *Buzur(e)a* (nume de oaie „cu negru ping buz ’’) (*ibidem*, p. 82), care provin din adjectivale *brúmur* , *búzur* /*búzure*, sunt considerate „derivate cu suf. *-ura*, ca *Fumura* (< **FUMULA*)” (*ibidem*, p. 85). i pentru N. Dr ganu, adj. *buzur* „este, evident, un derivat din *buz* , de felul lui *fumur* ‘fumuriu, de culoarea fumului’ ...” (DR VI, p. 265). Vezi i Densusianu 1934–1935, p. 50; DELR.

Sextil Pu cariu a precizat c adj. *búhur* ‘(despre p r) zbârlit’, notat de Sever Pop în Coste ti GJ (vezi ALR I, vol. I, h. 66/840), s-a format „de la *buh* cu un suf. *-ur*, care se g se te i în *fúmur* (din lat.

**fumulus = fumidus*)” (DR IX, p. 419). Cuvântul lipsește nejustificat din dicționare.

Pe baza substantivului propriu *Melciur*, nume de oaie „cu coarne mici și rucite” (Râmnicu Sărat BZ: Stoian *P. st.* 68), în DLR s-a lucrat adjectivul (și substantivizat) ‘(oaie) melcie [= cu coarne mici și rucite în spiral]’, raportat, pentru etimologie, la *melc*.

Ion Popescu-Sireteanu (2005, p. 76) vede în nume un „probabil derivat de la pl. *melciuri*, cu suf. -”. După Densușianu 1934–1935, p. 62, adjectivul este „un derivat” de la *melci*, variantă a lui *melc*, „provocat de asocierea cu formele [...] *fumur* și *muscur*”. Întâlnind cuvântul (tot ca nume propriu de oaie) într-un glosar benean, Pia Gradea (în MCD I, p. 140) arată că este „derivat din sg. *melci*, cu suf. -ur”, trimițând la „*ciucur*, *fumur*”.

Bufuric a fost notat în Măreți MH ca nume de oaie „cenușe, bufur” (NALR – *Oltenia*, vol. IV, h. 756/941). În DGDS, este lucrat adjectiv feminin și explicat ca diminutiv al adjectivului *bufur*. După rerea noastră, *Bufuric* nu este adjectiv, ci nume propriu feminin.

BUGĂRA, nume de oaie „cu mișele ca cocorii (la vârf întoarse rotund)”, este cunoscut din (Maidan, azi) Brădișoru de Jos CS (vezi LIUBA-IANA M., p. 112).

În reține DA, cu precizarea că este substantiv feminin articulat, menționând în paragraful etimologic: „poate, la origine, ‘oaie bulgarască’, din sârb. *bugar* ‘bulgar’ (înseamnă și ‘porc’)”.

MDA îl dă tot în forma articulat, dar ca substantiv comun, cu pl. necunoscut, modifică definiția în ‘oaie cu blana ondulată spre vârf’, eliminând referirea la culoarea lânii și lăsând cuvântul cu etimologia necunoscută.

Gulescu 1974, p. 96 îl explică din scr. *bugarka* ‘nume de oaie albă cu urechile negre’, ‘nume de oaie neagră’.

Tot ca nume de oaie a mai fost notat în formele *Búgr* „neagră pe bot, în rest alb” (Ogradena, sat desființat, unificat la 27 oct. 1977 cu Elnia MH: ALRR – *Banat*, 2302/3) și *Búgra* „cu bot negru” (Bănia CS: *ibidem*, 2302/15).

BUMBI , **BUMBURI CA**. *Bumbi* a fost comunicat din Gal a AR, al turi de *Muscura*, *Coarni* [scris: *coarni e*], *Codi* [scris: *codi e*], *Che ea ...*”, ca nume care se d oilor, f r vreo precizare.

E vorba de adj. *bumbi* , care credem c se accentueaz *búmbi* (cf. *supra*, *coarni e*) i e o variant a lui *búmbe* ‘cu bumbi [= negi?, pete?]’, un derivat, cu suf. *-e* , de la *bumb*.

Printre numele de oi comunicate de corespondentul din Vad MM se afl i *Bumburi ca*, nume purtat de o oaie care „are la grumaz 2 negi” (CHEST. V 76/92 [fost 109]).

Acest substantiv propriu apare în MDA ca substantiv comun, definit ‘oaie (sau capr) care are pete, negi, aluni e’ i explicat din adj. „*bumbur[iu] + -i c* ”, *bumburiu* figurând în acest dic ionar ca variant a lui *bumbuliu* ‘sferic’.

În primul rând, nici acest cuvânt, nume propriu, nu trebuia inclus în dic ionar. În al doilea rând, adj. *bumburiu* nu este o variant a lui *bumbulú* ‘sferic’ (< *bumb* + suf. *-uliu*: Lo on i 2000, p. 35), ci înseamn ‘cu bumbi [aici: negei, pete]’, ‘care are pete’ i e un derivat de la *bumb* cu suf. *-uriu*. Cf. *r bduriu* ‘care are r bdare, r bd tor’, *sp rguriu* ‘care se sparge, casant’ (Lo on i 2007, p. 137).

C LÚ , nume de oaie „alb cu pupi negri pe bot”, notat de colegul E. Beltechi în Lescovi a CS, sat de sârbi români, provine din adj. *c lú* ‘(despre oaie) alb cu pupi negri pe bot’, necunoscut de dic ionare.

Acesta este un împrumut din sb. *kalùša*, cuvânt înregistrat „în graiurile din Kosmet” (Sc rl toiu 1984, p. 290).

C CIULIU, **C CIULIE**. Printre numele care se dau dup culoare, temperament, n ravuri, lipsuri, m rime etc. caprelor, corespondentul din Târgu Ocna BC a men ionat pe *C ciulie*, iar printre cele care se dau câinilor, pe *C ciuliu* (CHEST. V 76/90 [fost 89]). Nu a precizat caracteristica care a stat la baza denumirii.

Credem c aceste nume provin de la adj. *c ciulú*, *c ciulíe*, variant , rezultat prin substituirea lui *r* cu *l*, a lui **c ciurú*, **c ciuríe*, un derivat, cu suf. *-iu*, *-ie* de la *cáciur* sau *c ciúr* ‘cu pete, pestri, t rcat’. Cf. *buzurie* < *buzur* , *cârciurie* < *cârciur* , *fumurie* < *fumur* (vezi DA; Lo on i 2007, p. 147).

Cáciur are variantele *cácer*, *cácior*, *cácir*, *c ciór*, *c ciúr* i este cunoscut de dic ionare. Dup Cihac II, p. 36 provine din magh. *kacér* ‘cochet, prost’. Scriban îl compar cu rut. *ká ur* ‘r oi’, iar MDA, dup men iunea c etimologia e nesigur , îl compar cu magh. *czér* ‘cochet’, form pe care n-o g sim în dic ionarele maghiare. DA, DU, CADE, DER, DEX^{1,2}, BDG îl las f r etimologie, iar DM nu-l înregistreaz .

CÂRCIOR, CÂRCIUR, SCÂRCIOR, CÂRCIOAB . Unele dic ionare cunosc adj. *cârciór*, *-cioár* cu sensurile: 1. ‘(despre oi) cu coarnele sucite înainte’; 2. ‘(despre oi) cu lâna crea ’; 3. ‘strâmb, încârligat’.

DA îl men ioneaz s.v. *cârcel*, DU îl raporteaz la *cârcel*, DER îl d printre derivatele verbului *a se cârci*, iar CADE i MDA îl las cu etimologia necunoscut .

Cârciór este o variant a lui *c rciur*, - , adj. care circul în Banat, Oltenia i Muntenia cu sensurile men ionate i care este un derivat, cu suf. *-ur*, de la *cârci* ‘cârlig la vi a de vie’, substantiv atestat în aceea i arie (vezi ALRR – *Banat*, 2140/3, 79; NALR – *Oltenia*, vol. IV, p . 111/2140; ALRR – *Muntenia i Dobrogea*, vol. V, p . 69/2140), împrumutat din sl. *kr* (Pu cariu 1922–1923, p. 392).

Alternan a *u/o* i mutarea accentului pe silaba final se întâlnesc i la alte cuvinte din aceast sfer semantic : *búzur* /*buzúr* (vezi *supra*), *cáciur*/*cácior*/*c ciúr* (vezi *supra*), *fúmur*/*fúmor* (vezi *Fumora*, nume de capr în Banat: MCD I, p. 140).

Cuvântul mai are variantele *c rciov*, - , de la care provine numele *C rciov* , dat unei oi cu „coarne încol cite” (Pecica AR: ALR II, 5329/53), i *sc rcior*, - 1. ‘(despre p rul omului) crea (vezi NALR – *Oltenia*, vol. I, h 13, 14); 2. ‘(despre lâna oilor) crea ’ (*ibidem*, vol. IV, h 799/963). Prima a rezultat din contaminarea lui *c rcior*, - cu

ciácov, - , acesta din urm fiind dat de informatorul de la care E. Petrovici a notat varianta *c rciov* , iar cea de a II-a, din *c rcior*, prin proteza lui *s*-.

Forma *Cârcioab* , „nume dat unei oi cu lâna crea , m runt ”, existent în Densusianu 1934–1935, p. 33 i explicat „din tema slavic *kr* , care apare i în *cârcel* cu semnificatia de ‘ceva r sucit’ ”, este o gre eal , probabil de dactilografiere, în loc de *cârcioar* . O. Densusianu (*loc. cit.*) precizeaz c a luat-o din Damé 1898, îns acolo nu exist decât *cârcioar* .

Neverificând în Damé, Ion Popescu-Sireteanu (2005, p. 74) o re ine.

CEACOVÁN , CEÁCOV . *Ceacován* , nume de oaie „cu coarne mari, în l turi” (Pecica AR: ALR II, 5329/53), provine din adj. *ciacován* ‘(despre o oaie) cu coarne mari, în l turi’. Pluralul *ciacovene* „(despre oi) cu coarne lungi, mari” a fost comunicat din Gal a AR (CHEST. V, 67, 68/34).

E un derivat de la *ceácov* ‘idem’, adjectiv notat i el ca nume de oaie: *Ceácov* „cu coarne mari, în l turi” tot în Pecica (vezi ALR II, 5329/53).

Ceácov, - este un împrumut din scr. *akov* ‘ceac u [= cu coarnele plecate sau întoarse în afar]’ (Tomici 1998–1999).

CEPSOÁIA. *Cepsoá a* (scris: *Cepsónea*), nume de oaie i de capr în Banat, existent, f r explica ie etimologic , în MCD I, p. 140 i (de aici) în Popescu-Sireteanu 2005, p. 74, trebuie literarizat *Cepsoáia*.

E un derivat de la *ceáps* , cu suf. *-oaie*. Cf. *C ciulat* , nume de oaie „cu lân mult pe cap, încât aproape nu vede” (Stoian 1934, p. 63), un derivat, cu suf. *-at*, de la *c ciúl* .

CIUFOÁIA. *Ciufoá a* (scris: *Ciufónia*), nume de oaie în Banat, existent, f r explica ie etimologic , în MCD I, p. 140 i (de aici) în Popescu-Sireteanu 2005, p. 74, trebuie literarizat *Ciufoaia*.

E un derivat, cu suf. *-oaie*, de la *ciuf* ‘smoc de p r zbârlit (c zut pe frunte)’ (MDA).

CIÚPUR. Adjectivul *ciúpur*, - a fost comunicat din Moz ceni AG, definit „bine îmbr cat, cu lân mult (se folose te când e vorba de oi)”, urmat de citatul ilustrativ „Nu tiu, z u, ce-or face oile mele iarna asta, c toate sunt slabe i f r’ de lân , numai una e mai ciupur ” (CV, III, 1951, nr. 11, p. 36).

În MDA este definit ‘(despre oi) care are lân mult ’ i l sat cu etimologia necunoscut .

Dup p reea noastr , cuvântul trebuie definit ‘(despre oi) care are lân ceva mai mult decât altele cu lân foarte pu în ’ i e un derivat, cu suf. *-ur*, fem. *-ur* , de la *ciup* (pl. *ciupi*) ‘smoc de lân ’.

COC RN. *Coc rna*, nume dat unei oi „cu coarnele întoarse spre ochi” (R c dia CS: CHEST. V 76/61 [fost 48]), atest adj. *coc rn* ‘(despre oi) cu coarnele întoarse spre ochi’, absent din dic ionare.

Acesta e un derivat de la *a cocârni* ‘a încunjura, a feri, a evita’, pe care DA îl d dup o comunicare a lui A. Coca (din fostele cercuri Oravi a i Sasca Montan CS) i-l explic , prin asimilarea *p – c > c – c*, din **pocârni*, un derivat din *a cârni* cu prefixul *po-*, productiv în Banat.

CÓRNO . *Córno* , nume de oaie „cu coarne mari” (Nojorid BH: NALR – *Cri ana*, 2302/154), provine din adj. *córno* ‘cu coarne (mari)’, necunoscut de dic ionare, un derivat, cu suf. *-o* , de la *corn*.

HULTURÍU. *Hulturía*, nume de oaie dat dup culoare (Pipirig NT: ALR II, 5328/551), provine din adj. *hulturíu*, *-íe* ‘(despre culoare) ca a vulturului’, un derivat cu suf. *-íu*, de la *hultur*, variant a lui *vultur*.

ÎMBELCIURÁT. Acest adjectiv se întâlne te într-o variant a baladei Dolca, culeas din Costol (Serbia): „Dar, Costa c mi-a avut / Pe-a meoar oche ic / Cu coarnele-mbelciurate / i pe spinare sânt date” (Giuglea 1927–1928, p. 529–530).

G. Giuglea, culeg torul, îl gloseaz corect: „ca melcii, adic învârtite în form de spiral ” (*ibidem*, p. 530, nota 1).

Lipse te din dic ionare.

Provine din contaminarea lui **melciurát* (< *mélciur* + suf. -*at*) cu sinonimul *îmbelciugát*.

JUE, JUIAN, JUIE. *Jue* ‘(despre oi) cu botul galben’ se g se te în MDA din Secusigiu AR (vezi CHEST. V 75/78 [fost 11]), cu etimologia necunoscut .

Cuvântul trebuie ortografiat *juie*.

E un împrumut din sb. *žuja*, care figureaz în Tomici 1998–1999 cu sensul ‘animal (domestic) b lan, pl van, arg’.

Al turi de „*jue* = cele care sunt galbene pe bot” s-a comunicat i „*juiane* = cele ce sunt pu în galbene pe lâng ochi”. Re inând atestarea, MDA reface corect singularul *juían* , dar îl define te ‘(despre oi) care e pu în galben pe lâng bot’ [sic!]. Dup men iunea c etimologia e nesigur , face trimitere la *jue*.

E un împrumut din sb. *žujan*, pe care Tomici 1998–1999 îl d cu sensul ‘vi el b lan, pl van’.

ÇICATÎ, PICÁT , PÍCUR, PICURÁT . *Çicatî* este nume de oaie „cu lâna alb înflorat cu negru” (Râmnicu S rat BZ: Stoian 1934, p. 63).

Cuvântul nu e discutat de Densusianu 1934–1935. Îl re ine Ion Popescu-Sireteanu (2005, p. 75, în forma gre it *Kicat*), f r s încerce vreo explica ie.

Literarizând forma fonetic , rezult *Picat* , nume provenit de la adj. *picát*, - ‘p tat’, cunoscut de DLR.

Adjectivul *pícur* se g se te în Gl. Arge , însemnând ‘(despre oi, miei) care are pete mici, ca ni te stropi negri, pe la bot; picuriu’ (*oaie picur* , *mielu picur*), ‘(despre obiecte) p tat, pestri ’ (*Am cump rat ni te nasturi picuri* [= picurii, picuri i]).

În DLR i MDA este raportat la verbul *a picura*.

Iulia M rg rit (2010, p. 159) g se te mult mai fireasc formarea „termenului prin derivare regresiv de la *picuriu*, dup modelul dubletelor *albastru/alb striu*, *maron/maroniu* etc., chiar dac situa ia nu este aceea i, în sensul c adjectivul derivat reprezint termenul secund în raport cu baza adjectival ”.

î noi consider m c *pícur* e un derivat regresiv de la *picuriu*. Modelul nu este îns cel indicat mai sus, ci *fúmur/fumurúu*, *múscur* ‘picur’/*muscurúu* ‘picuriu’ etc.

Adjectivul *picurát*, - cu pete, p tat’, notat în Putineiu GR („*M rcú* – picurát pe ochi”: ALRR – *Muntenia i Dobrogea*, vol. V, p. 130/2302/834), s-a format, cu suf. *-at*, de la pl. *picuri* ‘pete, pic turi’.

MÁCO figureaz în DLR ca substantiv feminin, însemnând „(prin Banat i sudul Transilvaniei) oaie care are pupi galbeni pe lâng ochi”, cu accentul i etimologia necunoscute.

În toate cele trei surse men ionate (H XVIII 141; Densusianu 1915, p. 82 i CHEST. V 67/61) este dat ca nume de oaie, deci ca substantiv propriu, în ultimele dou nefiind nicio precizare referitoare la aspectul oii. Din DLR l-a preluat Sireteanu 2005, p. 76, f r s -i poat da etimologia.

Tot ca nume de oaie l-a notat i colegul E. Beltechi în V r dia CS: *Máco* „cam g lb nuie pr bot” (vezi ALRR – *Banat*, 2302/23).

Substantivul propriu, transformat, în mod gre it, în DLR în substantiv comun, provine din adj. *máco* , - , un împrumut din magh. *mákos* ‘cu pete negre’ (propriu: ‘cu mac’).

M LÁUC , nume de „oaie molatic ” (Vad MM: CHEST. V 76/92 [fost 109]), se explic din contaminarea lui *m lái* cu **moláuc* , care a rezultat din *moláie*, fem. lui *mol*[u], prin substituirea suf. *-aie* cu *-auc* , sau e un derivat, cu suf. *-auc* , de la *mol u*. Cf. *mutal u*/*mut l u*, *mutaláie*/*mut láie*, *mutaláuc* /*mut láuc* ; *prostal u*/*prost l u*, *prostaláie*/*prost láie*, *prostaláuc* /*prost láuc* etc.

M RÚ C , nume de oaie „cu pistri turi pe bot”, a fost notat în Mih ie ti OT (vezi ALRR – *Muntenia i Dobrogea*, vol. V, p. 129/2302/775).

A rezultat, prin metatez , din *M rcu* , nume înregistrat în punctele vecine sau apropiate 769, 777, 779–782, provenit din adj. *m r-cú* , - ‘(despre oi) alb cu botul negru sau fumuriu; alb cu pete negre,

galbene sau ro ii pe bot, cu botul petri ’’, explicat în DLR din scr. *mrkuša* ‘iap brun ’

Densusianu 1934–1935, p. 55 define te cuvântul sârbesc ‘cu pete negre’, iar Tomici 1998–1999, ‘animal (domestic) (cu p rul) de culoare închis ’.

MÓICO . Adjectivul este atestat în forma de feminin *móico* ‘(despre oaia care r mâne totdeauna la urm) moale’, în Vârciorog BH (NALR – *Cri ana*, 2389/157).

Nu e cunoscut de DLR.

E un derivat, cu suf. *-o* , de la *móic* .

MÚSCUR. Este un adjectiv popular, adesea substantivizat, care înseamn ‘(despre oi sau capre) de culoare alb i cu pete negre pe bot; (despre oi sau capre) de culoare neagr i cu pete albe la urechi i pe bot; (despre cai) negru-alb, sur; (despre câini) vâ n t înspicat, cu pete de culoare deschis ’. CADE, DLR i MDA îl dau cu etimologia necunoscut .

Dup George Giuglea (1909, p. 18), avem a face „cu un derivat adjectival **musculus, -a, -um*”, rezultat prin „substituirea sufixului *-ulus* lui *-idus*”, la fel ca în **fumulus* (< *fumidus*), din care provin rom. *fumur* i friulanul *fumul*. Aceast explica ie, aprobat de Pascu 1916, p. 57; Th. Capidan (1921–1922, p. 542; 1922–1923, p. 210) i Ovid Densusianu (1934–1935, p. 49–50), este respins mai întâi de W. Meyer-Lübke (REW 5773a). Savantul german explic adjectivul atât ca mo tenit din lat. *m sculus* ‘de culoarea oarecelui’ (vezi *ibidem*) cât i ca derivat de la *músc* (vezi *ibidem*, 5766). Tot ca derivat de la *músc* îl d i DER, apreciind c explica ia lui G. Giuglea e „cu probabilitate redus ”.

De i g se te „neîndoielnic existen a unei leg tûri între unele sensuri ale lui *músc* [e vorba de cele date în DLR sub II. 1–3., 5. i cel de ‘pat neagr pe botul oii’, semnalat de George Giuglea *loc. cit.* – nota n. D.L.] i sensul ‘(oaie sau capr) cu pete’ al lui *muscur*”, Andrei Avram (1997) consider „improbabil provenien a lui *múscur* din *musc* ”, pentru c , dup cum rezult din Pascu 1916, p. 56, cu

suf. *-ur* „se formează diminutive [...], abstracte [...], nume de instrument și cuvinte în care sufixul are valoare de indicator al «posesorului unei calități prin excelență»” (p. 94), iar „un eventual derivat *muscur*() de la *musc* n-ar intra în niciuna dintre aceste categorii”.

Cunoscând din DLR atestarea din Humuleți a cuvântului *muscurát* ca substantiv fem. cu sensul ‘oaie cu lână albă și cu pete negre pe bot’, Andrei Avram consideră că *muscur*, - este o formă ieșită în urmărie regresivă de la *muscurát*, - , care ar fi moștenită din adjectivul latin **musculatus*, un derivat de la lat. *muscula* ‘musculi’, „ca și *barbatus* de la *barba*” (p. 95).

Deși nu am putut verifica atestarea din Humuleți (materialul anchetelor dialectale A I–IX fiind, probabil, pierdut), avem convingerea că nu e vorba de un substantiv comun *muscurát*, ci de un substantiv propriu *Muscurát*, nume de „oaie cu lână albă și cu pete negre pe bot”, provenit din adj. *muscurát*, - , care este un derivat românesc, cu suf. *-at*, de la *múscur*, - , ca și sinonimul *brezát* (pl. *brezáte*) ‘(despre o oaie) cu pete albe pe botul negru’ (Adamclisi C : ALRR – *Muntenia și Dobrogea*, vol. V, p. 154/2384/897), de la care provine *Brezat* [scris greșit în DA: *brezát*] „nume de oaie brează” (S geata BZ: H II 186).

Atât formal cât și semantic, *múscur* s-ar putea explica din lat. **musculus* ‘cu pete’, un derivat de la *musca*, cu sensul neatestat de ‘pat’. Cf. și fr. *mouche* ‘idem’. Dacă se exclude categoric posibilitatea existenței acestui derivat latin, *múscur* trebuie explicat ca un derivat cu suf. *-ur* (sau o formă ieșită în urmărie analogă după *fúmur*, -) de la *músc* ‘pat neagr pe botul oii’, sens atestat de George Giuglea (vezi *supra*), încă viu în unele graiuri. Între numele care se dau oilor în C lineți OT e și *Breáza* „cu muscă pe nas” (ALRR – *Muntenia și Dobrogea*, vol. V, p. 130/2302/776). Cf., *supra*, *brúmur* < *brúm*, *búfur* < *búf*, *búhur* < *búh*, *búzur* < *búz*, *ciúpur* < *ciup*, *rciur* < *cârci* și *mélciur* < *melci*.

PÁNTO. *Pánto a*, nume de oaie „cu pant pe obraz” (Boiu Mare MM: NALR – *Crișana*, 2302/201), provine din adj. *pánto*, - , necunoscut de DLR, care e un derivat, cu suf. *-o*, e la *pánt*, variantă a lui *pat*.

PÉTI . *Péti* [p& i], nume dat unei oi oache e (Dumbr vi a BH: NALR – *Cri ana*, 2384/143), provine din adj. *péti* , variant a lui **péte* , care este un derivat, necunoscut de DLR, de la *péte*, pl. lui *pát* , cu suf. *-e* .

PIPI ÁT ‘(despre oi) cu pete negre pe fa ’ a fost notat în C. A. Rosetti TL („cu fa a pipi át [cu pete negre pe fa]”): ALRR – *Muntenia i Dobrogea*, vol. V, p . 130/2302/872). Nu figureaz în DLR.

E o variant , rezultat prin asimilarea *u – i > i – i*, a lui **pupi át* ‘idem’, un derivat, cu suf. *-at*, de la **pupí* ‘pat mic ’, care, la rându lui, e derivat, cu suf. *-i* , de la *pup* ‘idem’.

PLÁVO . Adj. *plávo* , cunoscut cu sensurile ‘pu in blond, pl vi ’ (fostele comune Brabe i DJ, D buleni DJ, Mâr ani DJ: LRg. I 37), ‘cu lâna pl vi ’ (Popescu-Sireteanu 2005, p. 80), lipse te din DLR.

E un derivat, cu suf. *-o* , de la *plav*, cunoscut de DLR de prin Banat cu sensul ‘(mai ales despre boi) care are p rul de culoare alb sau alb -g lbuie’ (< sb. *plav*).

RO CÁV. Adj. *ro cáv* ‘ro cat’ a fost inclus în DLR din GDO, unde se g se te din Verbi a DJ i Seaca de P dure DJ. Pentru etimologie, e raportat la *ro cáť*.

Ca nume de oaie dat dup culoarea lânii, *Ro cáva*, *Ro cáv* a fost notat în Bal OT i Maglavit DJ (vezi NALR – *Oltenia*, vol. IV, h 756/934 leg., 975).

Ro cáv, - este un derivat, cu suf. *-av*, de la *ro c* ‘persoan cu p rul ro cat sau fa a ro cat ’. Cf. *tântav* ‘bâlbâit, tâtâit’ < *tânt*, ar. *molav* 1. ‘molatic, greoi’; 2. ‘blând, blajin’ < *moale* (Pascu 1916, p. 281), *prostáv* < *prost* etc.

SÍE [sí e], nume de oaie „fumurie” (Valea Ciorii IL: ALRR – *Muntenia i Dobrogea*, vol. V, p . 30/2302/839), e o variant , necunoscut de DLR, a lui *siv*, - ‘sur’, rezultat , probabil, din contaminarea acestuia cu *fumurie*.

BIBLIOGRAFIE

- ALR I = *Atlasul lingvistic român* publicat... de Muzeul Limbii Române din Cluj, sub conducerea lui Sextil Pu cariu. Partea I, vol. I, de Sever Pop, Cluj, 1938; vol. II, de Sever Pop, Sibiu – Leipzig, 1942.
- ALRR – *Banat* = *Atlasul lingvistic român pe regiuni. Banat*, vol. III, sub conducerea lui Petru Neiescu, de Eugen Beltechi, Ioan Faiciuc, Nicolae Mocanu, Bucure ti, Editura Academiei Române, 1998.
- ALRR – *Muntenia i Dobrogea* = *Atlasul lingvistic român pe regiuni. Muntenia i Dobrogea*, vol. V, de Teofil Teaha (coordonator), Bogdan Marinescu, Nicolae Saramandu, Editura Academiei Române, Bucure ti, 2007.
- Avram 1997 = Andrei Avram, *Contribu ii etimologice*, Bucure ti, Editura Univers Enciclopedic, 1997.
- BDG = Vasile Breban, *Dic ionar general al limbii române*. Edi ie rev zut i ad ugit , vol. I–II, Bucure ti, Editura Enciclopedic , 1992.
- CADE = *Dic ionarul enciclopedic ilustrat „Cartea Româneasc ”*. Partea I: *Dic ionarul limbii române din trecut i de ast zi*, de I.-A., [...] Bucure ti, Editura Cartea Româneasc , [1931].
- Capidan 1921–1922 = Th. Capidan, *Raporturile albano-române*, în DR, II, 1921–1922, p. 414–554.
- Capidan 1922–1923 = Th. Capidan, *Raporturile lingvistice slavo-române*, în DR, III, 1922–1923, p. 129–233.
- CHEST. V = R spunsuri la *Chestionarul V. Stâna, p storitul i prepararea laptelui*, Cluj, 1931 (cifra arab de la num r tor arat num rul chestiunii, cea de la numitor, num rul de ordine al localit ii. În unele localit i, pe lâng r spunsurile la întreb rile chestionarului, s-au comunicat, de obicei la sfâr it, ca adaos, i alte cuvinte. În cazul unui asemenea cuvânt, în locul num rului întreb rii se d abrevierea Ad. [= Adaos]).
- Cihac I, II = A. de Cihac, *Dictionnaire d'étymologie daco-romane*, [vol. I.]. *Éléments latins, comparés avec les autres langues romanes*, Francfort s/M., 1870; [vol. II.]. *Éléments slaves, magyars, turcs, grecs-moderne et albanais*, Francfort s/M., 1879.
- Conea 2010 = Ion Conea, *Clopotiva. Un sat din Ha eg*, edi ia a II-a, Bucure ti, Editura Academiei Române, 2010.
- CV = „Cum vorbim?”. Revist pentru studiul i explicarea limbii, Bucure ti, I, 1949 i urm.
- DA= *Dic ionarul limbii române* [publicat de Academia Român , sub redac ia lui Sextil Pu cariu], Bucure ti, 1913–1949.
- Damé 1898 = Fr. Damé, *Încercare de terminologie poporan român* , Bucure ti, Stabilimentul Grafic I. V. Socec, 1898.
- DEL R = *Dic ionarul etimologic al limbii române (DEL R)*, vol. I. A–B, Bucure ti, Editura Academiei Române, 2011.

- Densusianu 1934–1935 = Ovid Densusianu, *Aspecte lingvistice al p storitului*, curs universitar, [III], 1934–1935.
- Densusianu 1915 = Ovid Densusianu, *Graiul din ara Ha egului*, Bucure ti, Atelierele Grafice Socec & Co., Societate Anonim , 1915.
- DER = Alexandru Cior nescu, *Dic ionarul etimologic al limbii române*, Bucure ti, Editura Saeculum I. O., 2001.
- DEX^{1, 2} = *Dic ionarul explicativ al limbii române*, [Bucure ti], Editura Academiei Române, 1975; edi ia a II-a, Bucure ti, Editura Univers Enciclopedic, 1996.
- DGDS = Ion Ionic , Maria Marin (coord.), Anca Marinescu, Iulia M rg rit, Teofil Teaha, *Dic ionarul graiurilor dacoromâne sudice*, I. *Literele A–C*.
- DLR = *Dic ionarul limbii române*, serie nou [publicat de Academia Român], tomul VI [M], Bucure ti, 1965 i urm.
- DM = *Dic ionarul limbii române moderne*, [Bucure ti], Editura Academiei Române, 1958.
- DR = „Dacoromania”. Buletinul Muzeului Limbei Române condus de Sextil Pu cariu, Cluj, I, 1920–1921 i urm.
- DU = Laz r ineanu, *Dic ionar universal al limbei române*. A cincea edi iune, [Craiova], Editura Scrisur Românesc, [1925].
- G mulescu 1974 = Dorin G mulescu, *Elementele de origine sârbocroat ale vocabularului dacoromân*, Bucure ti, Editura Academiei Române, 1974.
- GDO = *Glosar dialectal. Oltenia*, întocmit sub conducerea lui Boris Cazacu, de Galina Ghiculete, Paul L z rescu, Nicolae Saramandu, Magdalena Vulpe, Bucure ti, Editura Academiei, 1967.
- Giuglea 1909 = George Giuglea, *Cercet ri lexicografice. Elemente latine în limba român* , Bucure ti, Institutul de Arte Grafice „Carol Göbl”, 1909.
- Giuglea 1927–1928 = George Giuglea, *Note i fapte de folclor i filologie*, în DR, V, 1927–1928, p. 523–553.
- H I–XVIII = R spunsuri la *Chestionarul lingvistic* al lui B. P. Hasdeu (manuscris legat în 18 volume; cifra roman indic volumul manuscrisului, cea arab localitatea anchetat).
- Lo on i 2000 = Dumitru Lo on i, *Toponime române ti care descriu forme de relief*, Cluj-Napoca, Editura Clusium, 2000.
- Lo on i 2007 = Dumitru Lo on i, *Certitudini i ipoteze etimologice*, Bucure ti, Editura Academiei Române, 2007.
- LRg I = *Lexic regional*, I, Bucure ti, Editura Academiei Române, 1960.
- M rg rit 2010 = Iulia M rg rit, *Noi comentarii etimologice i semantice*, Bucure ti, Editura Academiei Române, 2010.
- MCD = *Materiale i cercet ri dialectale*, I, [Bucure ti], Editura Academiei Române, 1960.
- MDA = *Micul dic ionar academic*, vol. I–IV, Bucure ti, Editura Univers Enciclopedic, 2001–2003.

- NALR – *Cri ana* = *Noul Atlas lingvistic român pe regiuni. Cri ana*, material necartografiat.
- NALR – *Olenia* = *Noul Atlas lingvistic român pe regiuni. Olenia*, [vol. I–III] sub conducerea lui B. Cazacu; IV–V, de Teofil Teaha, Ion Ionic i Valeriu Rusu, Bucure ti, Editura Academiei Române, 1967–1984.
- Pamfile 1910 = T. Pamfile, *Industria casnic la români*, Bucure ti, 1910.
- Pascu 1916 = G. Pascu, *Sufixele române ti*, Bucure ti, Edi iunea Academiei Române, 1916.
- Popescu-Sireteanu 2005 = Ion Popescu-Sireteanu, *Termeni p store ti în limba român*, vol. I, Ia i, Princeps Edit, 2005.
- Pu cariu 1922–1923 = Sextil Pu cariu, *Contribu iuni fonologice*, în DR, III, 1922–1923, p. 378–397.
- REW = W. Meyer-Lübke, *Romanisches etymologisches Wörterbuch*, ed. a III-a, Heidelberg, 1935.
- Scriban = August Scriban, *Dic ionaru limbii române ti*, Ia i, Institutu de Arte Grafice „Presa Bun ”, 1939.
- Sc rl toiu 1984 = Elena Sc rl toiu, *Autohton – latin – slav în vocabularul dialectelor aromân i meglenoromân*, în *Studii de dialectologie*, Timi oara, Tipografia Universit ii din Timi oara, 1984.
- Stoian 1934 = I. Stoian, *P storitul în Râmnicu S rat*, în „Grai i suflet”, VI, 1934.
- Teaha 2005 = Teofil Teaha, *Cuvinte latine ti mo tenite în graiurile române ti actuale*, Bucure ti, Editura Academiei Române, 2005.
- Tomici 1998–1999 = Mile Tomici, *Dic ionar sârb-român*, vol. I–III, Temišvar, 1998–1999.
- Gl. Arge = D. Udrescu, *Glosar regional Arge*, Bucure ti, Editura Academiei R.P.R., 1967.

Când ne referim la materialul înc nepublicat adunat pentru atlase, dup sigla fiec ruia urmeaz num rul întreb rii din chestionarul respectiv (ALR I, ALR II, NALR), desp rit prin bar oblic de num rul (numerele) cartografic(e) al(e) localit ii (localit ilor) anchetate.

În cazul unor cuvinte sau sensuri men ionate dup DA, DLR ori MDA, am indicat i sursele de unde aceste dic ionare le extrag, utilizând abrevierile lor.

ALTE ABREVIERI

adj. = adjectiv
 cf. = (lat.) *confer*
 fem. = feminin
 fr. = francez()
 h. = hart , h r i

p. = pagin
 pl. = plural
 p . = plan a
 rom. = român , românesc
 rut. = rutean

lat. = latin()	sb. = sârb
leg. = legend	scr. = sârbo-croat()
loc. cit. = locul citat	suf. = suffix
magh. = maghiar()	s.v. = (lat.) <i>sub voce</i> 'sub cuvântul'

SIMBOLURILE PENTRU JUDE E

AG = Arge	GR= Giurgiu
AR = Arad	IL = Ialomi a
BC = Bac u	IL = Ialomi a
BH = Bihor	MM = Maramure
BV = Bra ov	NT = Neam
BZ = Buz u	OT = Olt
CS = Cara -Severin	TL = Tulcea
C = Constan a	TM = Timi
DJ = Dolj	TR = Teleorman

Dac în cadrul unui articol numele unei localit i se repet , n-a mai fost indicat jude ul.

SUR LA TERMINOLOGIE PASTORALE (Résumé)

Surtout à la base du matériau existant dans les Réponses au *Chestionarul V. Stâna, p storitul i prepararea laptelui*, Cluj, 1931 et dans les atlas linguistiques (nationaux et régionaux), on discute du point de vue étymologique une série de mots inexistantes dans les dictionnaires (*bumbi* , *c lu* , *c ciuluiu*, *ciacovan* , *ceacov* , *cocâr*, *îmbelciurat*, *m ru c* , *moico* , *panto* , etc.) ou existants, mais ayant étymologie inconnue (*bufur*, *ciupur*, *juie*, *maco*), incorrectement (*b lic* , *cârcior*, *juian*) ou insuffisamment expliquée (*muscur*, *ro cav* etc.).

CUVINTE-CHEIE: *terminologia p storitului, atlase lingvistice, etimologie.*

KEYWORDS: *pasturage terminology, linguistic atlases, etymology.*

*Institutul de Lingvistic i Istorie Literar
„Sextil Pu cariu”
Cluj-Napoca, str. E. Racovi , 21
dumitru_losonti@yahoo.com*